

Rapport 2010:18 R

Högskoleverkets tillsyn

Viktigare beslut 2008–2009

Rapport 2010:18 R

Högskoleverkets tillsyn

Viktigare beslut 2008–2009

Högskoleverket • Luntmakargatan 13 • Box 7851, 103 99 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post hsv@hsv.se • www.hsv.se

Högskoleverkets tillsyn. Viktigare beslut 2008–2009

Utgiven av Högskoleverket 2010

Högskoleverkets rapportserie 2010:18 R

ISSN 1400-948X

Innehåll: Högskoleverket, juridiska avdelningen, **Magnus Granlund**

Omslagsbild: Ann Ek

Formgivning: Högskoleverkets informationsavdelning

Tryck: Rydheims Tryckeri AB, Jönköping, december 2010

Tryckt på miljömärkt papper

Innehåll

Sammanfattning	5
Antagning	7
Oklarheter vid antagning	7
Examination	8
Ändrade förutsättningar för examination	8
Medrättande lärare ska anges i betygsbeslutet	10
Begränsning av antalet examinationstillfällen vid verksamhetsförlagd utbildning	12
Rutiner vid återlämning av tentamina	13
Allmänt om högskoleutbildning	14
Utformning av utbildningsplaner	14
Bristande planering av verksamhetsförlagd utbildning	15
Utbildning på forskarnivå	16
Krav på att vara "predoktorand" innan antagning till utbildning på forskarnivå	16
Viktigt att tydlig information ges om förutsättningar för att antas till utbildning på forskarnivå	17
Indragning av vissa resurser för utbildning på forskarnivå	18
Utebliven antagning av en person som redan hade en doktorsexamen i ett närliggande ämne	19
Vad som händer när utbildningstiden för en doktorand inte förlängs	20
Fakultetsnämndens hantering av en individuell studieplan	23
Allmän förvaltningsrätt	24
Utlämnande av tentamen	24
Förfarandet när Överklagandenämnden för högskolan undanröjt ett anställningsbeslut	25
Långa handläggningstider för att få examensbevis	27
Handläggningstider vid Kungl. Tekniska högskolans disciplinnämnd	29
Muntliga beslut	30
Sista dag för anmälan till tentamen	32
Dröjsmål vid inrapportering av poäng	33
Avgifter i högskolan	34
Kostnader för egenterapi	34
Högskolan och omvärlden	35
Samarbete med en rekryteringsbyrå i Iran	35
Övrigt	37
Försök att hindra en enskild från att göra anmälningar till tillsynsmyndigheter	37
Ekonomiska rättigheter till studentarbeten	39

Sammanfattning

Högskoleverkets tillsyn bedrivs på olika sätt och utgår till stor del från anmälningar som främst studenter och studentkårer skickar in till verket. Den här rapporten är indelad i avsnitt som täcker flera av de frågeställningar som framför allt anmälningarna har aktualiserat. Här presenteras viktiga beslut som i de flesta fall grundas på sådana anmälningar och som innehåller frågor av allmänt intresse. Besluten har fattats inom ramen för verkets tillsynsverksamhet under åren 2008 och 2009. Besluten är kortade och refereras med tyngdpunkt på verkets bedömning. De fullständiga besluten finns på verkets webbplats <www.hsv.se>.

Avsnitten som ingår är antagning, examination, allmänt om högskoleutbildning, utbildning på forskarnivå, allmän förvaltningsrätt, avgifter i högskolan, högskolan och omvärlden samt övrigt.

Ett axplock ur besluten:

Utformning av utbildningsplaner

Högskoleverket har kritiserat en högskola för utformningen av vissa utbildningsplaner.

Begränsning av antalet examinationstillfällen vid verksamhetsförlagd utbildning

Högskoleverket har funnit att anmälaren enligt gällande kursplan hade rätt till ytterligare ett examinationstillfälle.

Oklarheter vid antagning

Högskoleverket har riktat kritik mot att en högskola har använt sig av ett antagningsförfarande som inte har stöd i högskoleförfattningarna.

Krav på att vara "predoktorand" före antagning till utbildning på forskarnivå

Högskoleverket har kritiserat ett universitet för en professors krav på att en person skulle vara "predoktorand" i två år innan hon skulle kunna antas till utbildningen.

Vad som händer när utbildningstiden för en doktorand inte förlängs
Högskoleverket har konstaterat att en doktorands rätt till handledning inte upphör automatiskt.

Utlämnande av tentamen

Högskoleverket har kritiserat ett universitet för att man inte har uppfyllt sin skyldighet enligt offentlighetsprincipen att lämna ut allmänna handlingar. Studenten har inte heller fått den service och rätt till insyn i sitt eget ärende som följer av förvaltningslagen.

Handläggningstider vid en högskolas disciplinnämnd

Högskoleverket har kritiserat en högskola för allt för långa handläggningstider vad gäller disciplinärenden mot studenter.

Kostnader för egenterapi

Högskoleverket har ansett att det finns stöd i riksdagsuttalanden för att låta studenter på psykologprogrammet betala en del av kostnaderna för egenterapi själva.

Antagning

Oklarheter vid antagning

Högskoleverket har riktat kritik mot att Konstfack har använt sig av ett antagningsförfarande som inte har stöd i högskoleförfattningarna.

Bakgrund

En student anmälde Konstfack för att högskolan hade behandlat henne felaktigt vid antagningen till kandidatprogrammet. Hon sökte till programmet vid Konstfack, men efter intervjun blev hon av en professor erbjuden att under ett år läsa som s.k. specialstudent. Erbjudandet innebar att hon skulle få läsa första året på kandidatprogrammet och att hon därefter hade möjlighet att söka de reguljära kurserna på programmet. Antagningskommittén skulle då besluta om i vilken årskurs hon skulle placeras.

Konstfack förklarade i sitt yttrande till Högskoleverket att man såg allvarligt på det inträffade och att man skulle se över antagningen av specialstudenter.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket drog slutsatsen att Konstfacks antagning av studenten som en s.k. specialstudent i praktiken innebar att hon ”på prov” fick studera på kandidatprogrammets första år. Högskoleverket uttalade att det inte fanns något utrymme för ett sådant förfarande i högskoleförfattningarna och att Konstfack inte fick erbjuda någon att studera på det sätt som beskrivits i ärendet. Högskoleverket kritiserade Konstfack för att inte ha följt de bestämmelser som gäller för antagning av studenter.

Beslut 2008-12-22 Oklarheter vid antagning till Konstfack (reg.nr 31-2692-08)

Examination

Ändrade förutsättningar för examination

Universitetet har inte följt föreskrifterna i kursplanen. Höskoleverket har ifrågasatt om en student i formell mening fick det antal praktikperioder som högskoleförordningen och kursplanen föreskriver.

Bakgrund

En student på receptarieprogrammet vid Umeå universitet begärde att Höskoleverket skulle undersöka hur universitetet hade hanterat hennes två praktikperioder. När studenten hade blivit underkänd på sin praktik fick hon en extra praktikperiod, men universitetet meddelade henne på ett tidigt stadium att hon skulle få göra en så kallad praktisk examination på apoteket. En representant från universitetet skulle komma och spela kund. Ingen annan student på programmet hade fått en sådan examination. Studenten uppgav också att hon inte hade fått någon halvtidsbedömning och inget samtal om att hon riskerade att bli underkänd.

Höskoleverkets bedömning

Höskoleverket konstaterade att betyg inte får överklagas. Därmed får verket inte överpröva examinatorns beslut och ha synpunkter på de bedömningar som görs av studentens prestationer. Verket kan däremot ha synpunkter på den formella hanteringen av examinationen. Höskoleverket hade således enbart att bedöma om universitetet vid sin handläggning av ärendet hade följt gällande bestämmelser, beaktat kravet på rättssäkerhet och i övrigt gått tillväga på ett lämpligt sätt.

I den aktuella kursplanen angavs inte att en praktisk examination skulle genomföras. Först när det stod klart att studenten inte klarat av den första praktikkursen bestämdes att hon skulle få göra denna examination. I och med detta ändrade universitetet förutsättningarna för studenten under pågående utbildning. Det kunde inte uteslutas att vetskapen om att hon skulle utsättas för en ny examinationsform försvårade studentens möjlighet att få godkänt på praktiken. Det som står i en kursplan är regler som är bindande för såväl lärosätena som studenterna. Studenterna får genom kursplanen bl.a. information om hur de kommer att examineras. Föreskrifterna i kursplanen är även grunden för examinatorns myndighetsut-

övning mot studenten och en förutsättning för att examinatorn ska kunna behandla lika fall lika.

Högskoleverket kritiserade universitetet för att det hade gått utöver vad som stod i kursplanen. Vid en samlad bedömning fann verket dessutom att praktikperioderna inte hade hanterats på ett korrekt sätt. På den första praktiken genomfördes t.ex. inte något slutsamtal. Men det var framför allt vid det andra praktiktillfället man avvek från det gängse förfarandet. Studenten fick då en ny form av examination och ingen halvtidsbedömning. Verket ansåg därför att det starkt kunde ifrågasättas om studenten i formell mening fick genomföra det antal praktiktillfällen som hon var berättigad till, och om det senaste över huvud taget borde räknas. Dessutom borde den aktuella institutionen, i enlighet med universitetets regelverk, utarbeta riktlinjer om stödåtgärder för studenter som riskerar att förlora sin rätt att delta i prov.

Uppföljning

I uppföljningsbeslutet konstaterade verket att universitetet hade vidtagit relevanta åtgärder och erbjudit studenten en ny praktikplats.

Beslut 2008-05-06 Examination av verksamhetsförlagd utbildning (reg.nr 31-3228-07) och beslut 2009-06-25 Uppföljning av Högskoleverkets beslut den 6 maj 2008 om examination av verksamhetsförlagd utbildning (reg.nr 31-6234-08)

Studenten begärde även skadestånd av staten. Verket ansåg i sitt yttrande till Justitiekanslern (JK) att universitetet hade begått formella fel och att det fanns grund för skadeståndsskyldighet, men att sambandet mellan felet och skadan för de flesta av de begärda kostnaderna saknades. JK tillerkände studenten 500 kr i skadestånd för telefonkostnader. JK:s beslut den 7 oktober 2008 Ersättningsanspråk med hänvisning till Umeå universitets felaktiga examinationsförfarande (reg. nr 4881-07-40).

Medrättande lärare ska anges i betygsbeslutet

Högskoleverket har ansett att namnen på de lärare som assisterar en examinator vid rättning av prov ska anges i betygsbeslutet.

Bakgrund

En student anmälde examinationen av en kurs vid Växjö universitet. Studenten anförde att skrivningen hade rättats av tre olika personer och hänvisade till att betyg, enligt högskoleförordningen, ska bestämmas av en av högskolan särskilt utsedd lärare (examinator). Studenten hävdade att examinatorn inte kan delegera sin uppgift att examinera. Studenten ville att Högskoleverket skulle uttala sig i frågan om universitetet kunde anses ha uppfyllt kraven på rättssäkerhet när betyg hade bestämts av anonyma personer. Studenten hade frågat prefekten vilka personer som hade rättat skrivningen. Av dennes svar framgick namnen på dessa personer.

Universitetet anförde i sitt yttrande bl.a. att det faktum att tre lärare hade deltagit i rättningsarbetet inte betydde att det hade varit tre examinatorer. Examinatorn hade inte delegerat uppgiften att examinera. Då flera lärare rättar en tentamen sammanställs alltid förslag till betygsättning i en betygskonferens där samtliga rättande lärare inklusive examinatorn deltar. Betygsbeslutet fattades dock av examinatorn.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket konstaterade inledningsvis att verket inte hade något att invända mot att en examinator får hjälp med rättningen av andra lärare.

Det som i stället var aktuellt i ärendet var om universitetet borde ha informerat om vilka lärare som deltog i rättningen av provet. Högskoleverket konstaterade att det inte finns några särskilda krav i högskoleförfattningarna eller i förvaltningslagen på hur ett betygsbeslut ska dokumenteras, men att 21 § myndighetsförordningen är tillämplig på ett betygsbeslut som fattas av en examinator på ett lärosäte.

Högskoleverket konstaterade vidare att den lärare som hjälper till med rättningen av en tentamen gör samma typ av bedömningar som examinatorn. Normalt litar examinatorn på lärarens bedömningar och granskar inte själv studentens svar. Högskoleverket ansåg att detta måste anses innebära att läraren har deltagit i den slutliga handläggningen utan att delta i avgörandet (jämför 21 § 5 myndighetsförordningen). Detta skulle därför ha angetts i betygsbeslutet. Högskoleverket påpekade att ett ytterligare skäl för att göra på detta sätt är att det är av betydelse för studenternas

rättssäkerhet att det inte finns oklarheter om vilka lärare som har deltagit i bedömningen av studenterna.

Växjö universitet hade till sitt yttrande bifogat betygsbeslutet. Av detta framgick endast namnet på den som hade lagt in betygen i studieregistersystemet och examinatorns namn och underskrift. Höskoleverket fann att universitetet borde ha angett i beslutet vilka lärare som hade deltagit i rättningen av provet. Höskoleverket kritiserade universitetet.

Beslut 2008-12-19 Anmälan angående anonyma examinatorer vid Växjö universitet (reg.nr 31-49-08)

Begränsning av antalet tillfällen för verksamhetsförlagd utbildning

Högskoleverket har funnit att anmälaren enligt gällande kursplan hade rätt till ytterligare ett examinationstillfälle.

Bakgrund

Högskolan Väst hade ersatt en kurs inom sjuksköterskeprogrammet med en annan. Kursplanen tillhörande den nya kursen innehöll en begränsning av antalet tillfällen till verksamhetsförlagd utbildning (vfu), vilka angavs till två. I den tidigare kursplanen hänvisades till vissa riktlinjer avseende examination, i vilka det angavs att antalet tillfällen skulle vara minst två. Anmälaren (studenten) hade blivit underkänd vid ett examinationstillfälle enligt den tidigare gällande kursplanen och vid ett tillfälle enligt den nya. Studenten menade i sin anmälan att hon borde vara berättigad till ytterligare examinationstillfällen.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket inledde med att slå fast att det är möjligt för högskolorna att begränsa antalet tillfällen till verksamhetsförlagd utbildning och att denna begränsning måste anges i den aktuella kursplanen. Vidare fann verket att denna begränsning måste vara angiven i ett exakt antal tillfällen. Högskolans begränsning till minst två tillfällen, enligt de riktlinjer för examination som högskolan hänvisade till i den tidigare kursplanen, uppfyllde inte detta krav. Den aktuella studenten hade enbart blivit underkänd vid ett tillfälle, sedan begränsningsregeln om två tillfällen till verksamhetsförlagd utbildning infördes. Eftersom någon regel om begränsning till ett exakt antal tillfällen inte fanns i den tidigare kursplanen kunde den underkända verksamhetsförlagda utbildningen som genomfördes enligt den tidigare kursplanen inte beaktas vid beräkningen av de antal tillfällen studenten hade rätt till enligt föreskriften i den nya kursplanen. Högskoleverket fann således att Högskolan Väst hade att erbjuda studenten ytterligare ett tillfälle till verksamhetsförlagd utbildning inom aktuell kurs.

Beslut 2008-02-28 Anmälan mot Högskolan Väst (reg. nr 31-5410-07)

Rutiner vid återlämning av tentamina

Frågan om omprövning sedan tentamen hade hämtats ut av studenten.

Bakgrund

En student anmälde Kungl. Tekniska högskolan (KTH) på grund av att examinatorn vägrade att ompröva hans tentamen med motiveringen att tentamen hade hämtats ut.

KTH anförde att normalt sker vare sig kopiering eller överföring till annat medium av rättade tentamina innan återlämning till studenterna sker. KTH uppgav också att studenten fick felaktig information om vad som gäller vid rättelse respektive omprövning av beslut om betyg.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket konstaterade att KTH:s rutiner försvårade bevisläget vid en eventuell omprövning. Verket ansåg att det aktuella fallet visade vilken betydelse ändrade rutiner skulle kunna ha för att förbättra rättssäkerheten för studenterna. KTH rekommenderades därför att se över sin information och sina rutiner vid återlämning av tentamina.

Beslut 2009-08-26 Omprövning av betyg vid KTH (reg. nr 31-2299-09)

Allmänt om högskoleutbildning

Utformning av utbildningsplaner

Högskoleverket har kritiserat Mälardalens högskola för utformningen av vissa utbildningsplaner.

Bakgrund

Flera studenter hade i anmälningar till Högskoleverket begärt att verket skulle granska hur Mälardalens högskola hanterat processen att avveckla ämnen inom biologi, kemi och kemiteknik. De ansåg att de hade fått bristande information om förändringarna och att kvaliteten på de utbildningar som redan påbörjats hade försämrats. Mälardalens högskola anförde i sitt yttrande till Högskoleverket att det hade tagits fram planer som garanterade att de studenter som redan antagits skulle få genomföra sina studier fram till avsedd examen. Vidare hade högskolan haft välbesökta informationsmöten med studenterna och tre studievägledare hade funnits tillgängliga för att hjälpa studenterna. Studenterna hade även fått möjlighet att slutföra sina studier vid andra lärosäten.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket konstaterade att verket inte kunde ha några synpunkter på högskolans beslut att avveckla ämnen. Högskoleverket såg positivt på att högskolan lagt ner ett omfattande arbete på att försöka hjälpa studenterna att avsluta sina utbildningar. Högskoleverket konstaterade att det inte hade framgått annat än att studenterna på ett korrekt sätt beretts möjlighet att delta i beslutsprocessen. Men Högskoleverket konstaterade även att det i utbildningsplanerna inte gick att utläsa alla kurser som ingick i de olika utbildningarna. I vissa utbildningsplaner för fleråriga utbildningar angavs endast vilka kurser som skulle ges den nästkommande terminen. Verket ansåg att det var en allvarlig brist att en utbildningsplan inte innehöll fullständiga uppgifter om utbildningen.

Beslut 2008-12-22 Anmälningar mot Mälardalens högskola angående högskolans hantering av avvecklingen av ämnena biologi, kemi och bioteknik (reg. nr 31-2456-08 och reg. nr 31-2561-08)

Bristande planering av verksamhetsförlagd utbildning

Högskoleverket har kritiserat Högskolan Väst för bristande planering av verksamhetsförlagd utbildning.

Bakgrund

I en anmälan till Högskoleverket ifrågasatte en student hur tilldelningen av praktikplatser vid sjuksköterskeprogrammet hade gått till. Enligt anmälaren hade flera studenter som haft studieuppehåll inte kunnat erbjudas platser. Endast en av dessa fick veta att någon plats eventuellt inte skulle finnas. Detta meddelades studenten en vecka innan praktiken skulle starta. De studenter som tilldelades en plats fick veta var de skulle praktisera mindre än en vecka innan praktikstart.

I sitt yttrande till Högskoleverket anförde Högskolan Väst att samtliga studenter till slut erbjöds en praktikplats och att högskolan hade som policy att studenterna skulle få kännedom om sin placering minst två veckor före kursstart. De 97 studenter som följde ordinarie studiegång fick besked om sin placering sex dagar före kursstart. Två studenter som tidigare haft studieuppehåll fick besked om sin placering två dagar före starten, vilket högskolan beklagade. Högskolan angav vidare att en översyn av arbetsprocessen vid studieuppehåll omedelbart hade påbörjats.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket konstaterade att det är av största vikt för studenterna att få information om att en praktikplats har erhållits, och var praktiken ska äga rum, i god tid före kursstart. Högskoleverket kritiserade Högskolan Väst för bristande planering vad gäller införskaffande och tilldelning av praktikplatser.

Beslut 2009-09-10 Anmälan mot Högskolan Väst angående verksamhetsförlagd utbildning (reg.nr 31-169-09)

Utbildning på forskarnivå

Krav på att vara ”predoktorand” innan antagning till utbildning på forskarnivå

Högskoleverket har kritiserat Uppsala universitet för en professors krav på att en person skulle vara ”predoktorand” i två år innan hon skulle kunna antas till utbildningen.

Bakgrund

En person anmälde Uppsala universitet för att hon av en professor blivit vilseledd att bedriva forskarutbildning utan antagning. Enligt professorn kunde antagning inte komma i fråga förrän efter två års arbete som ”predoktorand”.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket konstaterade att det inte är förenligt med högskoleförfattningarna eller Uppsala universitets lokala regelverk att bedriva en utbildning på forskarnivå utan att vara formellt antagen. Det var således klarlagt i ärendet att det inte fanns något lagligt stöd för professorns uppfattning att personen i fråga måste arbeta som predoktorand i två år innan hon kunde ansöka till utbildning på forskarnivå. Högskoleverket konstaterade vidare att denna person fick felaktiga upplysningar om universitetets antagningsprocedur och därigenom blev vilseledd när det gällde hennes rättsliga status och möjligheter att bedriva utbildning på forskarnivå. Uppsala universitet, som ytterst är ansvarigt för reglernas efterlevnad, kritiserades för detta.

Vid uppföljningen fick Högskoleverket information om att Uppsala universitet hade vidtagit flera åtgärder med anledning av verkets kritik. Högskoleverket konstaterade även att verket inte kunde överpröva universitetets beslut att inte göra en anmälan mot professorn till Statens ansvarsnämnd, vilket Uppsala studentkår krävde.

Beslut 2008-03-12 Antagning till utbildning på forskarnivå vid Uppsala universitet (reg.nr 31-5469-07) och beslut 2009-05-11 Antagning till utbildning på forskarnivå vid Uppsala universitet – en uppföljning (reg.nr 31-2837-08)

Viktigt att tydlig information ges om förutsättningar för att antas till utbildning på forskarnivå

Högskoleverket har uttalat kritik mot Uppsala universitet på grund av det sätt som en professor har hanterat en persons uttryckta intresse av att skriva en doktorsavhandling.

Bakgrund

En person anmälde Uppsala universitet (UU) för UU:s handläggning av hans ansökningar till utbildning på forskarnivå. Han hade, i samband med att han under år 1995 tagit kontakt med en professor vid UU, uttryckt en önskan om att skriva en doktorsavhandling. Under åren 1995-2004 skickade han in manus till professorn, som läste och kommenterade dessa. Anmälaren uppgav att först under 2005 rådde professorn honom att ansöka till utbildning på forskarnivå vid UU. Han ansökte vid två tillfällen, men båda ansökningarna avslogs av forskningsutskottet. Professorn uppgav att han inte vid något tillfälle diskuterat med anmälaren om att han skulle bli antagen till utbildning på forskarnivå. Först under 2004 insåg professorn att anmälaren avsåg att doktorera.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket uttalade att anmälaren borde ha upplysts om nödvändigheten av att lämna in en skriftlig ansökan till behörig instans redan 1995 när han informellt anmälde sitt intresse till professorn om att skriva en doktorsavhandling. Anmälaren skulle då på ett tidigt stadium ha fått besked om huruvida han kunde ha antagits till utbildning på forskarnivå. Verket menade att anmälaren under en lång tid hade ställts i en osäker situation genom att inte redan 1995 ha fått information om hur han skulle ha gått till väga för att kunna antas. Verket riktade kritik mot UU eftersom verket ansåg att professorn inte hade hanterat anmälarens uttryckliga intresse av att skriva en doktorsavhandling enligt högskoleförordningens regler.

Beslut 2008-05-29 Anmälan mot Uppsala universitet angående handläggning av ansökningar om att antas till utbildning på forskarnivå (reg.nr 3I-5909-07)

Indragning av vissa resurser för utbildning på forskarnivå

Högskoleverket har kritiserat Linköpings universitet för att ha hänvisat en doktorand till fortsatt utbildning på distans.

Bakgrund

En doktorand bad om förflyttning från en universitetsbyggnad på grund av en konflikt. Universitetet beslutade då att låta doktoranden fortsätta utbildningen på distans från hemorten. Doktoranden anmälde Linköpings universitet för att ha avstängt henne från hennes arbetsplats vid universitetet.

Högskoleverkets bedömning

Att mot doktorandens vilja hänvisa denne till fortsatt forskarutbildning på distans innebar, enligt Högskoleverket, i praktiken en indragning av hennes rätt till vissa resurser för forskarutbildningen. Åtgärden vidtogs inte med stöd av 6 kap. 37 § högskoleförordningen om rätt till handledning och andra resurser för utbildningen och saknade därför rättsligt stöd. Högskoleverket kritiserade Linköpings universitet för det sätt på vilket ärendet hade hanterats.

Vid uppföljningen konstaterade Högskoleverket att universitetet hade försökt lösa den uppkomna situationen genom konkreta åtgärder. Verket fann därför inte skäl att utreda ärendet vidare.

Beslut 2008-05-27 Behandling av en doktorand vid Linköpings universitet (reg. nr 3I-2275-07) och beslut 2008-10-08 Behandling av en doktorand vid Linköpings universitet – en uppföljning (reg.nr 3I-3972-08)

Vid tiden för beslutet fanns bestämmelsen i högskoleförordningen i den paragraf som framgår av referatet. Nya bestämmelser och ändringar i högskoleförordningen trädde emellertid i kraft den 1 januari 2011. 6 kap. 37 § högskoleförordningen har nu ersatts av 6 kap. 30 § högskoleförordningen. I sak har vissa förändringar skett, bl.a. är det numera rektor (tidigare fakultetsnämnden) som beslutar att en doktorand inte längre ska ha rätt till handledning och andra resurser för utbildningen.

Utebliven antagning av en person som redan hade en doktorsexamen i ett närliggande ämne

Högskoleverket har kritiserat Lunds universitets rättstillämpning i fråga om att vägra antagning av en person till utbildning på forskarnivå med motiveringen att den sökande redan hade en doktorsexamen i ett närliggande ämne.

Bakgrund

En person med en doktorsexamen anmälde Lunds universitet på grund av att han hade blivit utestängd från en utbildning på forskarnivå. Han ifrågasatte universitetets motivering att en antagning till en ny utbildning på forskarnivå inte kunde ske i ett så närliggande ämne som här var aktuellt.

I yttrande till Högskoleverket uppgav Lunds universitet att det inte är ett effektivt utnyttjande av resurser att en person vid flera tillfällen genomgår utbildning på forskarnivå med statlig finansiering i likartade ämnen.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket fann att den allmänna bestämmelsen i 1 kap. 4 § andra stycket högskolelagen (1992:1434) om effektivt utnyttjande av de tillgängliga resurserna inte kunde åberopas direkt som stöd för att i aktuellt antagningsärende utestänga personen från den sökta utbildningen. En sådan tillämpning av bestämmelserna kunde, enligt verket, inte anses godtagbar utifrån ett rättssäkerhetsperspektiv. Högskoleverket konstaterade att den sökande utestängdes från utbildningen med en argumentation som saknade ett hållbart rättsligt stöd.

Beslut 2008-06-24 Antagningsärende vid Lunds universitet (reg.nr 31-339-08)

Vad som händer när utbildningstiden för en doktorand inte förlängs

Högskoleverket har konstaterat att doktorandens rätt till handledning inte upphör automatiskt.

Bakgrund

En doktorand anmälde Umeå universitet för framtagna av forskningsmöjligheter.

Högskoleverket konstaterade att doktoranden och hennes handledare hade haft olika uppfattningar om bl.a. rätten till fortsatt handledning och andra resurser för utbildningen, men att universitetet hade ansvar för doktorandens forskarutbildning. Högskoleverket ville inte föregripa fakultetsnämndens fortsatta åtgärder och bedömningar och anmodade universitetet att redovisa ärendets fortsatta handläggning.

I sin redovisning hänvisade universitetet till fakultetsnämndens beslut enligt vilket nämnden inte tog upp ärendet till prövning. Nämnden motiverade sitt beslut med att doktoranden under en tid om sammanlagt mer än fyra år erhållit handledning och andra resurser. Någon förlängning av utbildningstiden var enligt nämnden inte aktuell. Doktorandens rätt till handledning och andra resurser hade därför upphört. Nämnden ansåg sig därför inte kunna fatta något beslut om indragning av doktorandens rätt till handledning. Universitetet stödde nämndens resonemang och tillade att det inte kunde ställas krav på att en högskola skulle fatta ett särskilt beslut om att rätten till handledning upphört i fall där doktoranden erhållit handledning under erforderlig tid. Enligt universitetet skulle följden av ett sådant resonemang bli att en doktorand som inte blir färdig att avlägga doktorsexamen inom de stipulerade fyra åren skulle ha rätt till handledning och andra resurser under evinnerlig tid utan att något beslut om förlängning av utbildningen hade fattats.

I ett nytt beslut konstaterade Högskoleverket att universitetets tolkning att doktorandens rätt till handledning upphör automatiskt efter fyra års heltidsstudier strider mot bestämmelserna i högskoleförordningen. Verket fann också att fakultetsnämndens beslut att inte ta upp doktorandens fall till prövning hade samma rättsverkningar som ett beslut om indragning av rätten till handledning, men utan de rättssäkerhetsgarantier som i högskoleförordningen har ställts upp för den typen av beslut. Doktoranden fick inte heller någon information om möjligheterna till överklagande av fakultetsnämndens beslut. Verket kritiserade universitetet för att dokto-

randen inte tillförsäkrades den rättssäkerhet som reglerna om rätten till handledning är avsedda att ge och begärde en ny redovisning.

I den nya redovisningen anförde universitetet att det inte stödde Höskoleverkets bedömning av rättsläget. Universitetet accepterade dock verkets rätt att genom tillsyn bevaka studenters rättssäkerhet och avsåg att följa verkets uppmaning att pröva doktorandens rätt till fortsatt handledning i enlighet med 6 kap. 37 § högskoleförordningen.

Fakultetsnämnden beslutade därefter att doktoranden inte längre hade rätt till handledning och andra resurser för utbildningen. Doktoranden överklagade beslutet som blev föremål för prövning av Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH).

Höskoleverkets bedömning

Verket förtydligade sin tidigare tolkning av rättsläget att doktorandens rätt till handledning under utbildningen kvarstår så länge inte fakultetsnämnden med stöd av 6 kap. 37 § högskoleförordningen beslutar något annat. Verket anförde följande. Fakultetsnämnden kan förlänga utbildningstiden om det finns särskilda skäl. Om fakultetsnämnden inte anser att det finns särskilda skäl för förlängning måste doktoranden avsluta sin utbildning enligt den ursprungliga planeringen efter eventuella mindre justeringar av tidsplanen. Om det inte fungerar ska fakultetsnämnden pröva doktorandens fortsatta rätt till handledning och andra resurser för utbildningen. Det är fakultetsnämndens ansvar att förhindra att en doktorand, som inte följt tidsplanen och inte haft särskilda skäl för det, ändå fortsätter att utnyttja lärosätets resurser för utbildningen. Eftersom en indragning av resurserna innebär stora negativa konsekvenser för doktoranden, har regeringen reglerat förutsättningarna för ett sådant beslut och själva förfarandet i en särskild bestämmelse i högskoleförordningen. För att stärka doktorandens rättssäkerhet har man också infört möjligheten att överklaga ett beslut att dra in resurser för en doktorands utbildning.

Eftersom universitetet slutligen såg till att doktorandens rätt till fortsatt handledning prövades enligt 6 kap. 37 § högskoleförordningen avslutades ärendet hos Höskoleverket.

Beslut 2008-08-25 Behandling av en doktorand vid Umeå universitet (reg.nr 31-5300-07) samt beslut 2009-01-16 Behandling av en doktorand vid Umeå universitet – uppföljning av Höskoleverkets beslut den 25 augusti 2008 (reg. nr 31-5638-08) och beslut 2009-08-19 Behandling av en doktorand vid Umeå

universitet – uppföljning av Högskoleverkets beslut den 16 januari 2009 (reg. nr 31-1650-09)

Vid tiden för beslutet fanns bestämmelsen i högskoleförordningen i den paragraf som framgår av referatet. Nya bestämmelser och ändringar i högskoleförordningen trädde emellertid i kraft den 1 januari 2011. 6 kap. 37 § högskoleförordningen har nu ersatts av 6 kap. 30 § högskoleförordningen. I sak har vissa förändringar skett, bl.a. är det numera rektor (tidigare fakultetsnämnden) som beslutar att en doktorand inte längre ska ha rätt till handledning och andra resurser för utbildningen.

ÖNH fann i beslut den 18 december 2009 att Umeå universitet hade haft fog för sitt beslut att doktoranden inte längre skulle ha rätt till handledning och andra resurser för forskarutbildningen. ÖNH avslag därför överklagandet. *ÖNH:s beslut 2009-12-18 Umeå universitets beslut den 29 april 2009 om indragen rätt till handledning och andra resurser (reg.nr 451-477-09)*

Fakultetsnämndens hantering av en individuell studieplan

Högskoleverket har kritiserat Uppsala universitet för hanteringen av en individuell studieplan.

Bakgrund

En doktorand anmälde Uppsala universitet för brister i hennes forskarutbildning. Hon uppgav att avsaknaden av studieplaner, handledning och goda allmänna studievillkor gjorde det omöjligt för henne att bedriva forskarstudier i normal mening.

Uppsala universitet uppgav att fakultetsnämnden hade gjort stora ansträngningar för att finna nya handledare i samband med doktorandens begäran att få byta handledare. Universitetet medgav dock att upprättandet och uppföljningen av doktorandens individuella studieplan uppvisade vissa brister i förhållande till de krav som ställs på fakultetsnämnden i högskoleförordningen. Doktorandens underlåtenhet att vid vissa tillfällen medverka vid uppföljningen av studieplanen försvårade, enligt universitetets uppfattning, fakultetsnämndens arbete. Även om det ytterst ankommer på fakultetsnämnden att upprätta och följa upp studieplanen fann rektorn inte att dessa brister från fakultetsnämndens sida på något sätt hade varit avgörande för de problem som förekommit under doktorandens forskarutbildning.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket konstaterade att den individuella studieplan som beslutas av fakultetsnämnden eller institutionen efter samråd med doktoranden och hans eller hennes handledare utgör en förutsättning för att fakultetsnämnden ska kunna se till att utbildningen läggs upp så att den kan genomföras inom fyra år. Den är också utgångspunkten för fakultetsnämndens uppföljning av hur doktorandens utbildning framskrider. I doktorandens fall var det utrett att hon under vissa perioder inte hade någon individuell studieplan, att studieplanen vid vissa tillfällen inte hade fastställts av fakultetsnämnden eller institutionen och att den inte alltid hade följts upp. Högskoleverket ansåg att bristerna i dessa avseenden måste ha försvärat för fakultetsnämnden att på ett effektivt och rättssäkert sätt kunna bestämma doktorandens och nämndens åtaganden, göra behövliga ändringar i studieplanen samt bemöta doktorandens krav. Uppsala universitet kunde därför inte undgå kritik för dessa brister.

Beslut 2009-06-25 Anmälan mot Uppsala universitet angående utbildningen på forskarnivå vid teologiska institutionen (reg.nr 31-4731-08)

Allmän förvaltningsrätt

Utlämnande av tentamen

Högskoleverket har kritiserat Stockholms universitet för att lärosätet inte har uppfyllt sin skyldighet enligt offentlighetsprincipen att lämna ut allmänna handlingar. Studenten har inte heller fått den service och rätt till insyn i sitt eget ärende som följer av förvaltningslagen.

Bakgrund

En student ifrågasatte en institutions vid Stockholms universitet rutiner som medförde att hon inte kunde få ut sin tentamen. Hon besökte institutionen vid flera tillfällen men lyckades inte få ut sin tentamen.

Studentexpeditionen hade helt stängt under vissa perioder. Under vissa andra perioder hade expeditionen begränsade öppettider. Vid några sådana tillfällen hade studenten inte påträffat någon bland personalen som kunde lämna ut hennes tentamen.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket konstaterade att institutionen inte hade uppfyllt sin skyldighet att lämna ut allmänna handlingar till studenten. Studenten fick inte heller den service och rätt till insyn i sitt ärende som hon som enskild person och som antagen student hade rätt till. Stockholms universitet kritiserades för detta. Högskoleverket förutsatte att universitetet skulle göra en översyn av sina öppethållandetider och rutiner för att lämna ut handlingar.

Beslut 2008-08-28 Utlämnande av en tentamen (reg.nr 31-5202-07)

Förfarandet när Överklagandenämnden för högskolan undanröjt ett anställningsbeslut

Högskoleverket har riktat stark kritik mot att Stockholms universitet inte vidtog åtgärder i enlighet med Överklagandenämnden för högskolans beslut att undanröja ett anställningsbeslut.

Bakgrund

En person anmälde Stockholms universitet för dess handläggning av ett beslut om undanröjande av ett anställningsbeslut som Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH) hade fattat. Anmälaren hade sökt anställningar vid Stockholms universitet, men inte fått någon. Han överklagade anställningsbesluten till ÖNH och nämnden undanröjde den 25 april 2006 universitetets beslut. Senare under sommaren noterade anmälaren att den person som förordnats på en av anställningarna han sökt fortfarande var anställd. Det visade sig vid kontakt med universitetet att anställningsavtalet inte hade annullerats, trots att ÖNH:s beslut innebar att förordnandet var ogiltigt sedan flera månader.

Stockholms universitet anförde i sitt yttrande att det utfärdade anställningsbeviset avsåg tiden den 1 januari–31 december 2006. På detta anställningsbeslut hade inget förbehåll om ”lagakraftvinnande” angivits. Då ÖNH undanröjde universitetets beslut i de aktuella ärendena gjorde universitetet bedömningen att personen hade ett giltigt anställningsavtal enligt 5 § lagen om anställningsskydd (LAS) och att detta anställningsavtal inte med automatik skulle kunna upphävas med omedelbar verkan. I valet mellan att inleda ett uppsägningsförfarande enligt LAS eller låta anställningen fortlöpa de sju månader som återstod valde universitetet det senare. Detta beslut togs bl.a. mot bakgrund av att den lagstadgade uppsägningsstiden skulle ha gjort att anställningen vid ett uppsägningsförfarande kunnat upphöra bara ett par månader innan den tidsbegränsade anställningen ändå skulle upphöra. Anställningen upphörde den 31 december 2006.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket konstaterade att Stockholms universitet är en myndighet under regeringen. De rättsliga förhållandena mellan statliga myndigheter som arbetsgivare och deras arbetstagare innehåller både offentlighetsrättsliga och privaträttsliga delar. Ett offentlighetsrättsligt drag är att myndighetens formella ingående av ett anställningsavtal har formen av ett myndighetsbeslut. Genom ÖNH:s beslut upphörde myndighetens beslut att anställa

den aktuella personen att gälla. Ett beslut av en överklagandeinstans gäller omedelbart och innebär att den anställde står utan anställning utan något uppsägningsförfarande (se betänkandet (SOU 2004:23) *Från verksförordning till myndighetsförordning*, s. 231 och 251). Högskoleverket konstaterade att Stockholms universitets agerande mot denna bakgrund var felaktigt.

Högskoleverket konstaterade vidare att en viktig förutsättning för rättssäkerheten och den enskildes förtroende för rättsystemet är att myndigheter respekterar beslut som fattas av de överklagandeinstanser som inrättas av riksdagen och regeringen. Högskoleverket var starkt kritiskt mot att Stockholms universitet inte hade vidtagit åtgärder i enlighet med ÖNH:s beslut att undanröja anställningsbeslutet.

Beslut 2008-II-13 Angående Stockholms universitets handläggning av ett beslut fattat av Överklagandenämnden för högskolan (reg.nr 31-5195-07)

Långa handläggningstider för att få examensbevis

Högskoleverket har kritiserat Stockholms universitet för att inte ha kommit till rätta med de långa handläggningstiderna för utfärdande av examensbevis. I samband med ett kommande tillsynsbesök har verket för avsikt att särskilt följa upp handläggningstiderna för denna typ av ärenden.

Bakgrund

En student anmälde Stockholms universitet för hanteringen av hans begäran om att få ett examensbevis. Högskoleverket konstaterade att verket i tre tidigare beslut under 2008 riktat kritik mot universitetet för att handläggningstiderna varit långa. Justitieombudsmannen (JO) hade dessutom skickat en kopia för kännedom till verket av en sådan anmälan mot Stockholms universitet.

Det dröjde fyra månader innan studenten fick sitt examensbevis. I de tre tidigare nämnda ärendena hos Högskoleverket var handläggningstiderna tre och en halv månad, nästan fyra månader respektive fem månader. I det ärende som anmälde till JO var handläggningstiden över fyra månader.

Därutöver noterade Högskoleverket i november 2008 att det på Stockholms universitets webbplats fanns information om att handläggningstiderna för dessa ärenden, på grund av att arbetsbelastningen var hög, var omkring fem månader.

Stockholms universitet medgav i sitt yttrande till verket att handläggningstiderna varit för långa och att åtgärder därför vidtagits i syfte att förkorta dem. Man hade bl.a. nyrekryterat personal och arbetade för att få ner handläggningstiderna till två månader. På sikt såg avdelningen gärna att de minskade ytterligare.

Högskoleverkets bedömning

Av 7 § förvaltningslagen följer att varje ärende där en enskild är part ska handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts.

Högskoleverket hänvisade till att JO i flera beslut har uttalat att fyra och en halv månad respektive två och en halv månads handläggningstid för utfärdande av examensbevis inte är godtagbar. Detta mot bakgrund av det allmänna skyndsamhetskrav som uppställs i förvaltningslagen.

Högskoleverket kritiserade Stockholms universitet för att universitetet ännu inte hade kommit till rätta med de långa handläggningstiderna för utfärdande av examensbevis. Högskoleverket avsåg att i samband med ett

kommande tillsynsbesök särskilt följa upp handläggningstiderna för denna typ av ärenden och granska vilka åtgärder som universitetet hade vidtagit för att komma till rätta med problemet.

Uppföljning

Högskoleverket genomförde ett tillsynsbesök vid Stockholms universitet den 14 och 15 oktober 2010.

Beslut 2008-II-20 Långa handläggningstider för utfärdande av examensbevis (reg.nr 31-3079-08)

Handläggningstider vid Kungl. Tekniska högskolans disciplinnämnd

Högskoleverket har kritiserat Kungl. Tekniska högskolan för allt för långa handläggningstider vad gäller disciplinärenden mot studenter.

Bakgrund

Det hade kommit till Högskoleverkets kännedom genom en artikel i tidningen Campus att studenter vid Kungl. Tekniska högskolan (KTH) som anmälts enligt 10 kap. högskoleförordningen ibland hade fått vänta upp till ett år eller mer innan deras ärende behandlats av disciplinnämnden.

I yttrande till Högskoleverket anförde KTH att antalet ärenden i nämnden under 2000-talet hade ökat från 8 till i genomsnitt 31 per år utan att resurserna hos nämnden ökat i samma omfattning. Detta hade medfört en balans av ärenden, vilket gav längre handläggningstider. KTH hade dock numera vidtagit åtgärder, dels i form av en översyn och förändring av handläggningsprocessen, dels i form av fler handläggare.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket kritiserade KTH för att inte i tillräcklig omfattning ha prioriterat handläggningen av disciplinärenden.

Uppföljning

Högskoleverket följde upp ärendet på så sätt att KTH fick redovisa utfallet av de åtgärder som utlovades. I yttrande anförde KTH att handläggningstiden genom de nya åtgärderna numera var i snitt 3–5 månader. Högskoleverket bedömde i uppföljningsbeslutet att KTH hade vidtagit åtgärder för att säkerställa att skyndsamhetskravet i 7 § förvaltningslagen följs och såg positivt på de vidtagna åtgärderna.

Beslut 2009-04-14 Handläggningstider vid Kungliga Tekniska högskolans disciplinnämnd (reg.nr 31-6045-08) och beslut 2010-09-03 Handläggningstider vid Kungliga Tekniska högskolans disciplinnämnd – nu en uppföljning av Högskoleverkets beslut den 14 april 2009 (reg.nr 31-109-10)

Muntliga beslut

Högskoleverket har kritiserat Blekinge tekniska högskola för lärosätets rutiner med muntliga behörighetsbeslut och muntliga återkallelsebeslut på sjuksköterskeprogrammet. Högskoleverket har konstaterat att det ur rättssäkerhetssynpunkt är viktigt att beslut som kan överklagas är skriftliga.

Bakgrund

En student vid Blekinge tekniska högskola (BTH) anmälde till Högskoleverket bl.a. att hon endast fått ett muntligt behörighetsbeslut till andra årskursen på sjuksköterskeprogrammet. Detta beslut var förenat med vissa villkor för att hon skulle anses behörig till den andra årskursen på programmet. En tid efter att hon registrerat sig och påbörjat studierna fick hon ett muntligt besked från lärosätet om att hon inte uppfyllde de angivna villkoren och därför inte ansågs behörig till studierna. Lärosätets beslut att återkalla behörighetsbeslutet var alltså också muntligt. BTH anförde i sitt yttrande till Högskoleverket att lärosätet kommer att ändra sina rutiner.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket konstaterade att förvaltningslagen utgår från att myndigheter dokumenterar sina beslut. Det finns visserligen inte någon uttrycklig föreskrift om detta i förvaltningslagen, men en dokumentationsskyldighet följer av både allmänna grundsatser och direkta föreskrifter i andra författningar. En förutsättning för att ett beslut ska kunna överklagas är också att det är dokumenterat.

Om en student inte uppfyller förkunskapskraven för att fortsätta till utbildningens högre terminer ska lärosätet fatta ett beslut om att studenten inte är behörig. Ett sådant beslut kan överklagas till Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH). Högskoleverket ansåg därför att det ur rättssäkerhetssynpunkt är mycket viktigt att studenterna får skriftliga behörighetsbeslut.

Högskoleverket konstaterade vidare att ett beslut att bevilja en student undantag från behörighetsvillkoren är ett gynnande förvaltningsbeslut. För att ett sådant beslut ska kunna återkallas krävs som regel att beslutet är förenat med ett återkallelseförbehåll. Ur rättssäkerhetssynpunkt är det viktigt att beslut som innehåller återkallelseförbehåll är skriftliga, eftersom ett återkallande av ett beslut är en ingripande åtgärd. Ett skriftligt beslut ger också tydligare information till studenten om de villkor som måste vara uppfyllda för att studenten ska anses behörig till utbildningen. Om läro-

sätet fattar ett villkorat behörighetsbeslut som innehåller ett återkallelseförbehåll, och studenten därefter inte uppfyller villkoren, kan beslutet återkallas. Sådana återkallelsebeslut bör också vara skriftliga, eftersom också de kan överklagas till ÖNH.

Beslut 2009-05-19 Blekinge tekniska högskolas rutiner med muntliga beslut (reg.nr 31-1240-09)

Sista dag för anmälan till tentamen

Högskoleverket har konstaterat att Mälardalens högskola tillämpat sina egna regler om anmälan till tentamen felaktigt.

Bakgrund

En student anmälde Mälardalens högskola för att hon inte fått delta i en tentamen på grund av att hennes anmälan till tentamen kommit in för sent. Hon ansåg att hon hade anmält sig i tid enligt högskolans regler.

I högskolans regler angavs att anmälan till tentamen skulle göras "senast fem arbetsdagar före tentamensdatum". Tentamen skulle hållas lördagen den 17 maj och studenten anmälde sig söndagen den 11 maj. Mälardalens högskola hävdade att regeln skulle tolkas så att anmälan i detta fall skulle göras senast fredagen den 9 maj kl. 23.59. Högskolan menade att regeln inte kunde tillämpas så att sista dagen för anmälan infaller på en söndag.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket konstaterade att högskolans regel endast klargjorde när en anmälan senast skulle göras och vilka dagar som skulle räknas för att komma fram till denna tidpunkt. Regeln uteslöt inte att en anmälan kom in på en söndag. När tentamen skulle hållas på en lördag var det måndag-fredag som skulle räknas och anmälan skulle ha kommit in senast på söndagen. Högskoleverket kritiserade Mälardalens högskola för att inte ha låtit studenten delta i tentamen.

Beslut 2008-12-19 Anmälan till tentamen vid Mälardalens högskola (reg.nr 31-2405-08)

Dröjsmål vid inrapportering av poäng

Högskoleverket har kritiserat Högskolan i Gävle för lärosätets långa handläggningstid vid registreringen av poäng till studieregistret Ladok.

Bakgrund

En student anmälde Högskolan i Gävle till Högskoleverket och anförde att hon hade problem att få ut sina betyg efter höstterminen 2008. När betygen väl registrerades blev de felaktigt registrerade och hon fick inte något betyg för hela kursen. Detta medförde att hon bedömdes vara obehörig till en annan utbildning som hon hade sökt.

Högskolan i Gävle anförde att lärosätet hade vidtagit en rad åtgärder för att förhindra att en motsvarande situation skulle uppstå igen. Exempelvis hade all information förtydligats och personalen hade fått ett häfte där viktiga frågor som rör myndighetsutövning påpekas. Studenterna hade också informerats om sina rättigheter.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket konstaterade att universitet och högskolor är myndigheter och som sådana har en serviceskyldighet gentemot enskilda i frågor som rör myndighetens verksamhetsområde. Detta framgår av 4 § första stycket förvaltningslagen. Som allmänna krav på handläggningen gäller, enligt 7 § första stycket samma lag, att varje ärende där någon enskild är part ska handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts.

Av handlingarna framgick att studenten den 30 januari 2009 hade godkänts på delkursen Vetenskaplig uppsats, 7,5 högskolepoäng, och på kursen Pedagogik B: Pedagogik med inriktning specialpedagogik, 30 högskolepoäng. Kurserna blev inlagda i studieregistret Ladok först den 12 augusti 2009. Högskolan dröjde således drygt sex månader med att rapportera in de aktuella betygen. Med beaktande av det i förvaltningslagen uppställda skyndsamhetskravet var inte dröjsmålet godtagbart och för detta kritiserades lärosätet. Högskoleverket konstaterade även att dröjsmål är särskilt allvarliga när de kan få till följd att en student inte anses behörig till sökta kurser. Högskoleverket såg dock positivt på att lärosätet hade vidtagit åtgärder för att förhindra liknande situationer i framtiden.

Beslut 2009-II-12 Anmälan mot Högskolan i Gävle angående dröjsmål vid inrapportering av poäng (reg.nr 31-4230-09)

Avgifter i högskolan

Kostnader för egenterapi

Högskoleverket har ansett att det finns stöd i riksdagsuttalanden för att låta studenter på psykologprogrammet betala en del av kostnaderna för egenterapi själva.

Bakgrund

Lunds Samhällsvetarkår anmälde att studenterna på psykologprogrammet vid Lunds universitet måste betala för att genomgå egenterapi. Institutionen för psykologi ansåg att det fanns ett kostnadsfritt alternativ i form av grupperapi. De studenter som valde att genomgå individualterapi fick ett ekonomiskt bidrag från institutionen på 350 kr per timme. Enligt kåren uppgick dock den genomsnittliga timkostnaden för egenterapi till 500 kr. Kåren påpekade att egenterapin är ett obligatoriskt moment inom utbildningen och hävdade att lärosätet därmed skulle stå för studenternas kostnader för egenterapin.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket ansåg att Lunds universitet hade stöd i uttalanden av riksdagen för att låta studenter på psykologprogrammet som väljer att genomgå egenterapi betala en del av kostnaden för detta själva. Verket konstaterade att studenter som av ekonomiska skäl inte ville genomgå egenterapi, hade möjlighet att delta i grupperapi som var kostnadsfri för studenten. Något brott mot högskoleförordningens regel om att utbildningen ska vara avgiftsfri för studenterna förelåg inte.

Beslut 2008-09-09 Anmälan mot Lunds universitet angående kostnader för egenterapi (reg.nr 3I-50II-07)

Högskolan och omvärlden

Samarbete med en rekryteringsbyrå i Iran

Högskoleverket har ansett att Högskolan i Borås borde ha tydliggjort förutsättningarna för ett samarbete med en rekryteringsbyrå i Iran genom ett skriftligt avtal. Verket har även framfört kritik för att högskolan inte har berett alla sökande möjlighet att få sina kunskaper i engelska bedömda på samma sätt.

Bakgrund

Högskoleverket uppmärksammades på ett samarbete mellan Högskolan i Borås och en rekryteringsbyrå i Iran som rekryterade studenter från Iran. Samarbetet handlade främst om masterutbildningar med krav på kunskaper i engelska. På högskolans webbplats fanns en hänvisning till en person som arbetade vid rekryteringsbyrån. Det fanns inga skrivna avtal mellan högskolan och rekryteringsbyrån om samarbetet. De sökande i Iran gavs möjlighet att där kostnadsfritt genomgå ett särskilt prov för att testa sina kunskaper i engelska. Högskolan hade inte informerat andra sökande om denna möjlighet.

Högskolan i Borås har i yttranden till Högskoleverket uppgett att rekryteringsbyrån erbjöd intresserade studenter ett servicepaket för 12 000 kr. Paketet bestod av rådgivning och information om högskolans utbildningar, hjälp med ansökan, visum, bokning av resa och bostad i Sverige. Ingen ersättning utgick mellan byrån och högskolan och de studenter som rekryterats hade inte erlagt någon ersättning till högskolan.

Högskoleverkets bedömning

Svenska universitet och högskolor uppmanas att öka rekryteringen av utländska studenter (prop. 2004/05:162 s. 59). Högskoleverket uttalade att högskolor kan välja olika tillvägagångssätt och att det inte finns några särskilda bestämmelser som reglerar vad som gäller om en högskola anlitar agenter eller liknande samarbetspartner i utlandet. Verket ansåg att om en högskola använder sig av agenter eller liknande samarbetspartner bör högskolan se till att de agerar på ett sakligt och seriöst sätt. Detta bör ske genom någon form av överenskommelse, lämpligen i form av ett skriftligt avtal. En högskola bör även se till att en sådan samarbetspartner arbetar på ett etiskt acceptabelt sätt och ger fullständig och korrekt information

om studierna och om villkoren för dessa. Det är viktigt att en sökande inte uppfattar situationen som att de måste anlita en sådan samarbetspartner för att kunna antas till en utbildning.

Högskoleverket ansåg att det fanns en risk för att de sökande i Iran kunde uppfatta högskolans samarbete med den aktuella rekryteringsbyrån som att de måste köpa servicepaketet för att kunna bli antagna till högskolan. Verket konstaterade att det visserligen fanns information på högskolans webbplats om att den person som arbetade för byrån var en oberoende agent. Det fanns även en länk till en webbplats med agentens namn, men det saknades dock information om att det gick att söka på egen hand. Högskolan i Borås uppgav att sådan information i fortsättningen skulle ges på webbplatsen. Verket instämde i detta och utgick från att högskolan gjorde detta tillägg. Verket ansåg vidare att högskolan borde tydliggöra förutsättningarna för samarbetet med rekryteringsbyrån genom ett skriftligt avtal.

Högskoleverket konstaterade även att alla sökande till högskolan inte hade beretts möjlighet att göra det prov som tillhandahölls kostnadsfritt av högskolan. Verket ansåg att alla sökande borde beredas samma möjlighet att visa att de uppfyller behörighetsvillkoren för en viss utbildning. Verket fann att högskolan inte hade behandlat alla studenter lika, men var positivt till att högskolan skulle ta fram nya riktlinjer i frågan.

Beslut 2008-12-16 Högskolan i Borås samarbete med en rekryteringsbyrå i Iran (reg.nr 31-293-08)

Övrigt

Försök att hindra en enskild från att göra anmälningar till tillsynsmyndigheter

Högskoleverket är kritiskt till att Örebro universitet försökt hindra en enskild från att anmäla universitetet till tillsynsmyndigheter.

Bakgrund

En anställd anmälde Örebro universitet för att det hade föreslagit en slutuppgörelse om uppsägning av henne som innebar att hon inte fick anmäla missförhållanden vid Örebro universitet till Högskoleverket eller att hon måste återta en redan gjord anmälan. Hon bifogade bl.a. ett avtalsutkast som rörde uppsägningen.

Örebro universitet anförde i ett yttrande att förslaget var ett diskussionsunderlag mellan universitetet och SULF, som vid denna tidpunkt företrädde den anställda i den förhandlingsprocess som pågick.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket anförde att det enligt sin instruktion har tillsyn över universitet och högskolor. Verket använder flera arbetsmetoder i sin tillsyn, och en viktig del är anmälningar från enskilda. Detta är också en förutsättning för att tillsynen ska fungera på det sätt som riksdagen och regeringen har avsett, nämligen att enskilda medborgare ska ha möjlighet att göra anmälningar till Högskoleverket om tillsyn. Högskoleverket anförde vidare att relationen mellan anmälaren och hennes tidigare arbetsgivare, Örebro universitet, rymmer civilrättsliga frågor och att eventuella meningsskiljaktigheter mellan dem i detta avseende kan avgöras i domstol eller genom avtal mellan parterna. Om de skulle komma överens avtalsvägen är det naturligt att överenskommelsen innehåller ett villkor om att ingen av parterna får vända sig till domstol för att få de frågor som regleras i avtalet prövade.

I detta fall hade Örebro universitet dock föreslagit att villkoret skulle utsträckas till att även avse prövningar i förvaltningsrättsligt avseende och att om en anmälan om prövning redan förelåg, förutsatte överenskommelsen att denna skulle återtas. Högskoleverket fann att det föreslagna villkoret

inte kunde tolkas på annat sätt än att syftet med det hade varit att begränsa anmälarens möjligheter att göra anmälningar till tillsynsmyndigheter.

Högskoleverket ansåg att det var anmärkningsvärt att ett universitet, som är en statlig myndighet, genom avtal försökte begränsa en enskilds möjligheter att anmäla universitetet till tillsynsmyndigheter, i detta fall Högskoleverket. Att Högskoleverket normalt inte uttalar sig i civilrättsliga frågor förändrade inte saken, eftersom verket måste ges möjlighet att ta ställning till vilka frågor som faller inom verkets tillsyn. Örebro universitet kritiserades därför för sitt agerande.

Beslut 2009-II-10 Försök att hindra en enskild från att anmäla till tillsynsmyndighet (reg.nr 3I-4270-08)

Ekonomiska rättigheter till studentarbeten

Högskoleverket har påpekat att studenterna har upphovsrätten till de arbeten de presterar under studierna. Verket har emellertid inte i det anmälda fallet funnit stöd för att Dramatiska institutet krävt att studenterna ska överlåta de ekonomiska rättigheterna till sina arbeten på högskolan.

Bakgrund

En student som läste kursen Dokumentärfilmsprojekt/regi vid Dramatiska institutet anmälde att institutet krävt de ekonomiska rättigheterna till studentproduktionerna i utbyte mot att studenterna fick gå kursen. Studenten hävdade att han under den första veckan av utbildningen fått ett avtal om rättigheter till studentproduktioner för underskrift. Han skrev under avtalet sedan han försäkrat sig om att undertecknandet var ett oeftergivligt krav.

Dramatiska institutet hävdade i sitt svar till Högskoleverket att det inte fick några konsekvenser för studenternas utbildningssituation om de inte skrev under avtalet. Institutet hävdade att det informerat studenterna om detta i samband med att avtalet presenterades i början av utbildningen.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket påpekade att en student har upphovsrätten till de arbeten han eller hon presterar under studierna och kan träffa avtal med högskolan om att överlåta rättigheterna till högskolan. En högskola får inte försöka att tvinga en student att avtala bort de ekonomiska rättigheterna. I detta fall fann verket inte stöd för påståendet att institutet gjort undertecknandet av avtalet obligatoriskt. Verket framhöll dock att informationen om att det är frivilligt att underteckna avtalet i framtiden borde lämnas i skriftlig form.

Beslut 2008-12-19 Anmälan mot Dramatiska institutet angående avtal om ekonomiska rättigheter till studentproduktioner (reg.nr 31-2559-08)

Högskoleverket är en myndighet för frågor som rör universitet och högskolor. Verket arbetar med kvalitetsbedömningar, tillsyn, uppföljningar, utveckling av högre utbildning, utredningar och analyser, bedömning av utländsk utbildning och studieinformation.

Läs mer på vår webbplats www.hsv.se.